APTEEKKARILIITON HALLITUSOHJELMATAVOITTEET 2023

APTEEKKI

Suomalainen apteekki toimii. Lääke- ja lääkitysturvallisuus ovat maailman kärkeä ja korkeasti koulutettujen ammattilaisten ylläpitämälle apteekkijärjestelmällemme on kansan vankka tuki. Apteekit kykenevät tarjoamaan palvelut lähellä ja kustannustehokkaasti – todistetusti myös poikkeusaikoina.

Tulevan hallituskauden tärkeitä kysymyksiä ovat apteekkihenkilöstön tekemän työn ja apteekkien maankattavan lähipalveluverkoston turvaaminen sekä apteekkien hyödyntäminen terveydenhuollon kehittämisessä.

APTEEKKI – IHMISTÄ LÄHELLÄ

APTEEKKIJÄRJESTELMÄ ON osa suomalaista terveydenhuoltoa. Apteekkipalvelut on toteutettu yrittäjävetoisesti, mutta apteekit hoitavat julkista palvelutehtävää. Apteekeilla on lakisääteinen vastuu huolehtia jokaisen suomalaisen lääkehuollon palveluista omilla sijaintialueillaan. Apteekki ja apteekin palvelut muodostavat Suomeen myös alueellista elinvoimaa tukevan ja kattavan **lähipalveluverkoston**.

Nykymuotoinen, henkilökohtaiseen apteekkilupaan perustuva järjestelmä takaa mahdollisuuden ylläpitää kattavaa palveluverkostoa koko Suomessa. Järjestelmä on taloudellisesti vakaa ja kustannustehokas.

APTEEKIT OVAT ihmisen kokoisia yrityksiä. Paikallisina yrityksinä ne maksavat veronsa Suomeen ja apteekkarin kotikuntaan. Apteekin omistaa apteekkiluvan saatuaan Suomessa laillistettu proviisori. Apteekkiyrittäjä on siis aina ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut terveydenhuollon ammattilainen.

Apteekkien henkilökunta **tuntee asiakkaansa**, eivätkä toimintaa ohjaa kansainvälisen ketjun sisäiset käytännöt, vaan alueen väestön tarpeet. Päätöksiä ja palvelua voidaan kehittää aidosti lähellä. Tämä on etu myös digitalisoituvassa maailmassa. Lähiapteekkien omat verkkoapteekit pystyvät vastaamaan tutun asiakkaan henkilökohtaiseen palvelutarpeeseen ketterästi.

JÄRJESTELMÄ ON perusrakenteiltaan terve ja toimiva. Mutta hyvääkin voi aina parantaa. Apteekit ovat osa uudistuvaa terveydenhuoltoa ja muuttuvaa yhteiskuntaa. Vastuunsa kantavina terveydenhuollon ammattiorganisaatioina ne haluavat kehittää toimintaansa, kun resurssit niukkenevat ja yhteiskunta muuttuu.

On tärkeää, että uudistuksissa ei tingitä turvallisuudesta, ammatillisuudesta ja lähipalveluista – periaatteista, jotka tuovat jo nyt lääkeneuvonnalla miljardiluokan säästöt muualle terveydenhuoltoon joka vuosi. Kun asiakas saa **oikean lääkkeen oikeaan aikaan ja käyttää sitä oikein, terveydenhuollon kokonaiskustannukset pienenevät ja asiakkaan vointi ja elämänlaatu paranevat**. Tulevaisuuden kustannuspaineisiin ja kustannussäästöihin valmistauduttaessa on tärkeää, että suomalaisten tuttu, **laadukas ja turvallinen** apteekkijärjestelmä ei ajaudu kriisiin. Väärä lääke väärään aikaan väärällä annostelulla on haitta yksilölle, yhteiskunnalle ja ympäristölle.

LUOTTAMUS ON LÄÄKEHUOLLON PERUSTA

SUOMALAISET LUOTTAVAT vuodesta toiseen eniten pelastushenkilöstöön ja apteekkien työntekijöihin. Tämä luottamus perustuu ennen muuta apteekkien henkilökunnan koulutukseen ja osaamiseen.

Apteekit ovat kansalaisille tärkein väylä **lääketiedon hankkimiseen**. Apteekkien valikoima perustuu asiakkaiden tarpeisiin, ei lääketukkujen tai lääketeollisuuden kaupallisiin tavoitteisiin. Tästä riippumattomuudesta kannattaa pitää kiinni myös jatkossa.

APTEEKKIYRITTÄJYYS PERUSTUU monipuoliseen asiantuntemukseen ja urakiertoon. Ensimmäisen apteekkilupansa proviisori saa yleensä pieneen apteekkiin, ja yrittäjäkokemuksen karttuessa suurempaan apteekkiin. Näin pienimpiinkin apteekkeihin saadaan innostuneita yrittäjiä.

Pienten apteekkien elinkelpoisuus on varmistettava tulevaisuudessa, jotta apteekki säilyy lähipalveluna myös maaseudulla.

VAIKKA SUOMALAISET VALITSEVAT edelleen ensisijaisesti lähiapteekin palvelun kasvokkain, apteekkien verkkopalveluiden käyttö yleistyy nopeasti. Jo nyt yli 200 apteekilla on lähipalveluaan täydentämässä verkkoapteekki ja kotiinkuljetuspalvelu.

Verkkoapteekkitoiminnan on vastattava kasvavaan kysyntään, mutta samalla on varmistettava, että apteekkitoiminnan tavoitteet toteutuvat, eli huolehditaan lääkitysturvallisuudesta, asiakkaiden ohjauksesta ja neuvonnasta sekä lääkkeiden saatavuudesta myös akuuttitarpeisiin. Siksi verkkoapteekkitoimintaa pitää kehittää kivijalka-apteekkien verkoston osana, hallitusti ja varmistaen terveydenhuollon tavoitteiden toteutuminen.

Mistä saat lääketietoa?

Apteekki on kansalaisten tärkein lääketiedon lähde.

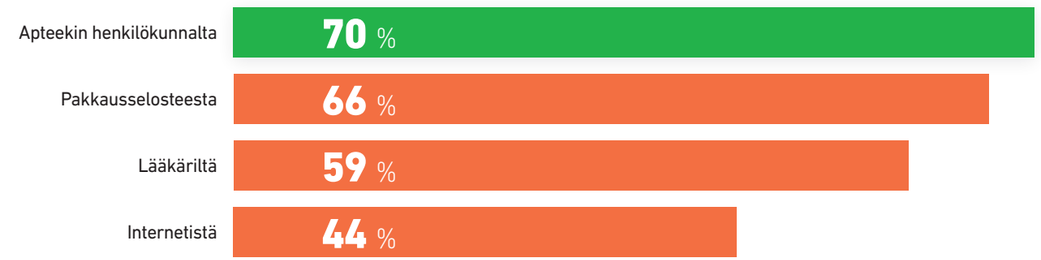

Lähde: Suomalaisten apteekkiasiointi 2020, Taloustutkimus

Tavoitteet

1 Ohjataan apteekkitoimintaa ensisijaisesti terveydenhuollon tavoitteiden näkökulmasta. Toiminnan tulee olla jatkossakin lääketeollisuudesta ja lääketukuista riippumatonta sekä viranomaisille ja kansalaisille läpinäkyvää.

2 Taataan lääkkeiden ja lääkeneuvonnan saatavuus, saavutettavuus ja turvallisuus koko Suomessa.

3 Kehitetään verkkoapteekkitoimintaa osana maankattavaa lähiapteekkien verkostoa varmistaen eri kokoisten apteekkien toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset vastata alueidensa lääkehuollon palveluista.

LÄHIAPTEEKISTA LAADUKASTA TERVEYSPALVELUA

SUOMALAINEN TAPAA terveydenhuollon ammattilaisen useimmin apteekissa – keskimäärin 60 miljoonaa kertaa vuodessa. Apteekissa ei pelkästään myydä lääkkeitä, vaan myös opastetaan ja neuvotaan lääkkeen oikeaan ja turvalliseen käyttöön ja varmistetaan lääkehoidon onnistuminen. Uusien lääkehoitojen ollessa lähes poikkeuksetta monimutkaisia ja kalliita, tämän työn merkitys korostuu entisestään.

Apteekin työtä on myös arvioida, milloin asiakas on hoidettavissa itsehoitolääkkeellä ja milloin hänet tulee ohjata lääkäriin. Itsehoitoon soveltuva oire voi kieliä myös kiireellistä lääkärinhoitoa vaativasta tilanteesta. Itsehoitolääkkeet ovat turvallisia vain oikein käytettyinä ja valittuina. Apteekkien farmaseuttisella henkilökunnalla on keskeinen merkitys asiakkaan ohjaamisessa ja lääkitysturvallisuuden varmistamisessa itsehoidossa.

JOPA 80 PROSENTTIA suomalaisista haluaisi saada apteekista myös terveyspalveluita, kuten verenpaineen seurantaa. Tällaisella toimintamallilla voitaisiin lyhentää perusterveydenhuollon jonoja. Perusterveydenhuollon yksinkertaiset toimenpiteet voitaisiinkin hoitaa apteekissa kustannustehokkaasti – nykyistä lähempänä kansalaisia.

Eräs merkittävimmistä kysymyksistä palveluiden saatavuuden suhteen on kysymys **ikääntyvien palveluista**. Lääkehoitojen epäonnistumiset ovat potilasturvallisuusuhka, joka koskee erityisesti ikääntyneitä. Myös tässä apteekit voivat tarjota apuaan. Apteekin ammattilaisten ydinosaamista ovat lääkehoitojen tarkistus ja arviointi. Arvioinnin pitää olla tarjolla ikääntyneille ja sitä muuten tarvitseville säännöllisesti.

LÄHIAPTEEKKI VOI myös toimia tehokkaana apuna, kun seurataan **lääkehoitoa antavien toimipaikkojen lääkehoidon asianmukaisuutta**. Tämä voitaisiin ulottaa kaikkiin lääkehoitoa toteuttaviin sosiaalihuollon toimintayksiköihin. Apteekin farmaseutin säännölliset käynnit lääkehoitoa toteuttavissa toimipaikoissa tukisivat hoitohenkilöstön työtä ja lisäisivät lääkehuollon turvallisuutta. Tällä toimintamallilla olisi ennaltaehkäisevä ja toisaalta valvontavaikutus yhä yleisemmäksi käyvään vahvojen huumaavien lääkkeiden ongelmiin ja väärinkäytöksiin.

Lähiapteekit toteuttavat jo **lääkkeiden koneellista annosjakelua**, joka helpottaa esimerkiksi sosiaalihuollon yksiköiden ja omaishoitajien työtä. Tämän palvelun ainoaksi kilpailutuskriteeriksi on toistaiseksi kuitenkin asetettu pelkästään hinta, joka on johtanut palveluiden keskittymiseen ja heikentänyt lähiapteekin tukea lääkehoitojen onnistumiselle. Hinnan lisäksi on otettava huomioon laatu, ja hinnoittelussa tulisi tunnistaa myös farmaseuttisen työn merkitys. Toimintayksiköiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset hyötyisivät apteekkien farmaseuttisen osaamisen tuesta. Lähiapteekissa epäselvät tilanteet on helppo ratkaista.

APTEEKKIEN PALVELUSTA tulee laatia rajattu, kunnalle ja hyvinvointialueille suunnattu toimintaohjeistus, joka tukee omaishoitajien jaksamista ja helpottaa heidän työtään. Omaishoitajat vastaavat usein suhteellisen vaativan potilaan lääkehoidosta ilman alan koulutusta. Jos yhteydenpito on riittävän tiivistä, apteekki voi toimia myös kotihoidon jatkamisen **arvioinnin tukena. Jo lähiapteekin toteuttama annosjakelu helpottaisi arkea ja varmistaisi hoidettavan lääkitysturvallisuutta**.

Tavoitteet

4 Varmistetaan lähiapteekkien toiminta-edellytykset apteekkijärjestelmää kehitettäessä. Kytketään apteekit vahvasti osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja mahdollistetaan matalan kynnyksen terveydenhuollon palvelujen tarjoaminen apteekeissa.

5 Hyödynnetään apteekkeja lääkehoidon kokonaisuuden hallinnassa. Keinoja ovat muun muassa säännölliset lääkehoidon arvioinnit iäkkäille ja monia lääkkeitä käyttäville.

6 Tuetaan omaishoitajia niin, että he voivat hyödyntää apteekin farmaseuttisia palveluita.

7 Ohjeistetaan sosiaalihuollon palveluyksiköt yhteistyöhön lähiapteekin kanssa lääkehoitoprosessin turvallisuuden parantamiseksi.

Asiakaskäyntejä vuodessa

Apteekki on ylivoimaisesti käytetyin terveyspalvelu. Enemmistölle suomalaisista se on myös lähin terveyspalvelu.

Lähde: Apteekkariliitto, THL ja LPY, 2019

VAIKUTTAVIA INVESTOINTEJA – JÄRKEVIÄ SÄÄSTÖJÄ

”Toimiva neuvonta ja lääkkeiden oikea käyttö alentavat terveydenhuollon kuormitusta ja kustannuksia. Rahassa arvioituna näin koituva säästö on miljardin euron luokkaa vuodessa.”

SUOMESSA KÄYTETTIIN avohoidossa lääkkeisiin 2 715 miljoonaa euroa vuonna 2020. Valtio sai lääke-euroista 421 miljoonaa euroa ja lääketeollisuus ja -tukkukauppa 1 793 miljoonaa euroa. Apteekkien osuus oli 501 miljoonaa euroa. Apteekkien osuuteen suunnitellaan mittavaa leikkausta. Ylimitoitettu leikkaus tulisi väistämättä karsimaan farmaseuttista työtä kaikissa apteekeissa, ja ajamaan apteekkiverkoston hankalaan tilanteeseen.

Onnistunut lääkehoito on investointi sen säästäessä muita terveydenhuollon kuluja. Siksi erityisesti lääkeneuvontaan kannattaa panostaa. Toimiva neuvonta ja lääkkeiden oikea käyttö alentavat terveydenhuollon kuormitusta ja kustannuksia. Rahassa arvioituna näin koituva säästö on miljardin euron luokkaa vuodessa.

YKSI JULKISEN TALOUDEN suurimpia haasteita on valtion lääkekorvausmenojen kasvu. Tämä johtuu sekä väestön ikääntymisestä että uusista, aiempaa kalliimmista lääkehoidoista. Lääkekustannusten kasvua voidaan hillitä lääkevaihdon ja erityisesti tulevaisuudessa **biosimilaarien** eli patentista vapautuneiden biologisten lääkkeiden rinnakkaisvalmisteiden käytöllä. Lisäksi säästöjä voidaan saada aikaan uudistamalla lääketaksaa ja apteekkiveroa rakenteellisesti.

Apteekkivero pienentää eri kokoisten apteekkien tuloeroja leikkaamalla apteekin tulosta progressiivisesti. Vero on välttämätön täydentäjä hintasääntelylle. Apteekkiveron perusteena on tällä hetkellä lääkemyynnin liikevaihto, mikä johtaa epäreiluun tilanteeseen, jossa

kalliit yksittäiset lääkkeet pienentävät apteekin koko lääkemyynnin katetta.

Ongelma voidaan ratkaista lääketaksaa uudistamalla ja muuttamalla apteekkiveron perusteeksi lääkemyynnin myyntikate. Samalla reseptilääkkeiden hinnat laskevat ja lääkekorvausmenojen kasvu taittuu.

AJOITTAIN LÄÄKEKUSTANNUSTEN kasvua esitetään hillittäväksi myös avaamalla apteekkitoimintaa nykyistä laajemmin kilpailulle. Asiaa pohdittaessa on syytä muistaa esimerkiksi Norjan ja Ruotsin kokemukset. Niissä apteekkialalle on syntynyt käytännössä oligopoli, jossa apteekkien omistajina toimivat lääketukut käyttävät todellista valtaa.

Virossa omistusrajoitusten purkaminen (1996) johti siihen, että apteekit siirtyivät pääosin lääketukkujen omistukseen. Kun apteekkeja alettiin johtaa yksinomaan liiketaloudellista lähtökohdista, terveydenhuollon näkökulma jäi taka-alalle, farmaseuttisesta henkilökunnasta syntyi pulaa ja asiakaspalvelun taso laski.

Vuonna 2014 Viron parlamentti päätti kieltää lääketukkujen apteekkiomistuksen ilmenneiden ongelmien vuoksi, ja Virossa palattiin malliin, jossa apteekin enemmistöomistus pitää olla proviisoreilla. Viron kokemukset ovat osoittaneet, että proviisoriomisteiseen, ammatilliseen apteekkijärjestelmään on kuitenkin vaikea palata, kun siitä on kerran luovuttu.

Itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttaminen päivittäistavarakauppaan aiheuttaisi todennäköisesti lääkehaittojen merkittävää lisääntymistä ja vähentäisi apteekkien toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä tarjota lääkeneuvontaa ja lääkehoidon ohjausta.

Lääke-eurojen jakaantuminen

Näin 2 715 milj. lääke-euroa jakaantui 2020. Apteekin osuus lääke-eurosta on alle viidennes. Apteekin osuus lääkehoidon kustannuksista on pienentynyt useiden vuosien ajan.

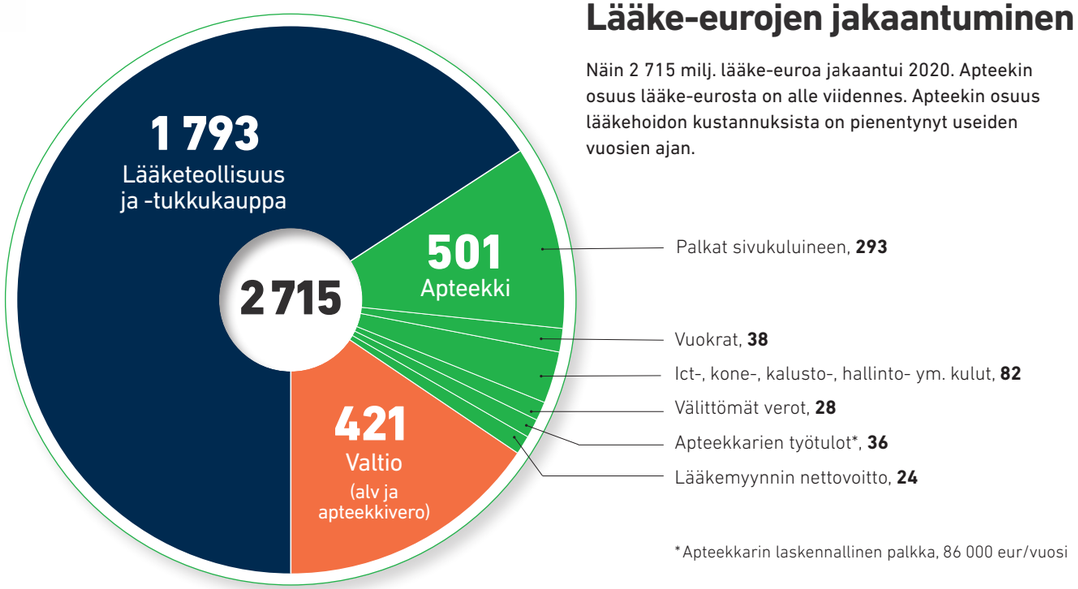

*Apteekkarin laskennallinen palkka, 86 000 eur/vuosi

Reseptilääkkeen hinta

Apteekki ei päätä reseptilääkkeen hintaa eikä siitä saamaansa katetta.

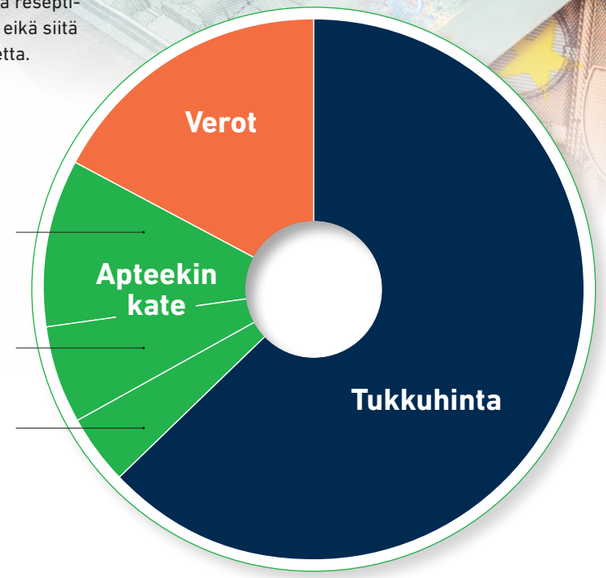

Tukkuhinta

- Lääkeyritys päättää
- Jos korvattava lääke, valtio (Hila) vahvistaa enimmäistukkuhinnan
- Tukkualennukset apteekeille kielletty

Apteekin kate

- Valtioneuvosto päättää lääketaksalla

Verot

- Eduskunta päättää alv:n ja apteekkiveron

APTEEKISSA lääkkeet hinnoitellaan valtion määrittelemän lääketaksan ja tukkuhinnan perusteella. Apteekkari ei itse päätä reseptilääkkeen hintaa eikä myynnistä saamaansa katetta. Reseptilääkkeet ovat kaikissa Suomen apteekeissa saman hintaisia. Apteekit toteuttavat lääkevaihtoa edistäen näin lääkkeiden hintakilpailua ja kilpailevat keskenään aukioloajoilla, tuotevalikoimalla ja palveluilla.

Lääkelain säädöksistä johtuen apteekit ovat aina henkilöyrityksiä eli toiminimiä. Apteekin tulos katsotaan verotuksessa kokonaisuudessaan apteekkarin tuloksi. Apteekkien verotus on siksi osakeyhtiöitä tuntuvasti kireämpää, mutta samalla läpinäkyvämpää kansalaisille ja viranomaisille.

Verojen jälkeen jäävällä voitolla apteekkarin on kyettävä maksamaan paitsi oma ja perheensä elanto, myös kaikki apteekkia varten ottamansa lainat ja investoinnit.

Tavoitteet

8 Hillitään lääkekorvauskustannusten kasvua edistämällä biosimilaarien käyttöä.

9 Toteutetaan lääketaksa-apteekkivero-uudistus, jolla alennetaan lääkkeiden hintoja, taitetaan lääkekorvausmenojen kasvu ja pienennetään apteekkien välisiä tuloeroja.

10 Kehitetään apteekkijärjestelmää yrittäjäpohjaisena ja ammatillisuuteen perustuvana kokonaisuutena, jossa toiminnan harjoittaminen perustuu henkilökohtaiseen apteekkilupaan.

Hintakehitys 2012–2021

Kuluttajahintaindeksi tammikuu 2012 = 100

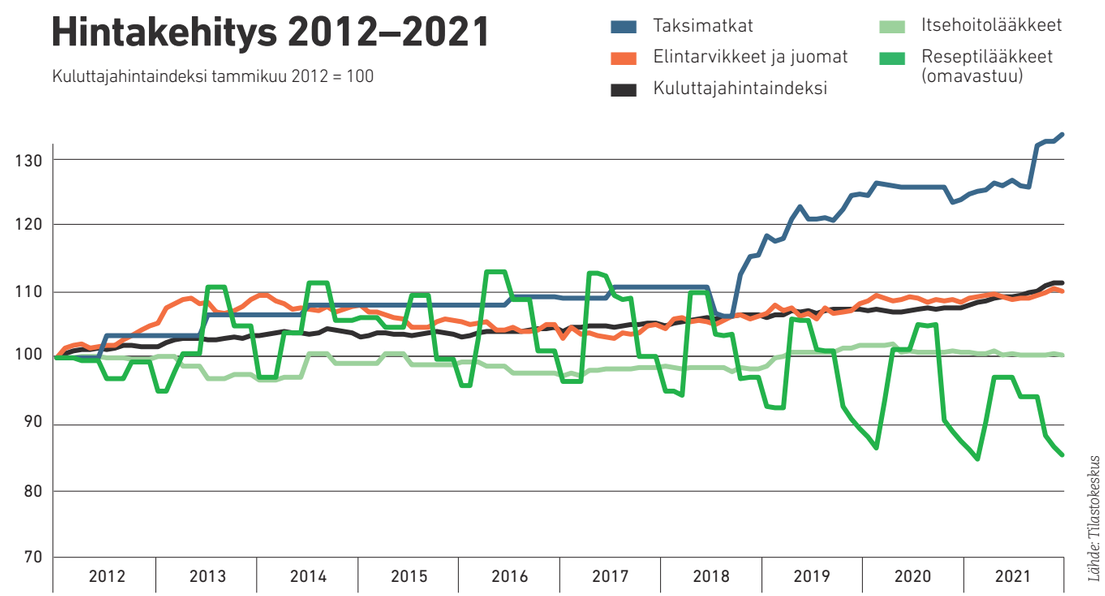

Lähde: Tilastokeskus

Apteekkariliiton hallitusohjelmatavoitteet

1 Ohjataan apteekkitoimintaa ensisijaisesti terveydenhuollon tavoitteiden näkökulmasta. Toiminnan tulee olla jatkossakin lääketeollisuudesta ja lääketukuista riippumatonta sekä viranomaisille ja kansalaisille läpinäkyvää.

2 Taataan lääkkeiden ja lääkeneuvonnan saatavuus, saavutettavuus ja turvallisuus koko Suomessa.

3 Kehitetään verkkoapteekkitoimintaa osana maankattavaa lähiapteekkien verkostoa varmistaen eri kokoisten apteekkien toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset vastata alueidensa lääkehuollon palveluista.

4 Varmistetaan lähiapteekkien toimintaedellytykset apteekkijärjestelmää kehitettäessä. Kytketään apteekit vahvasti osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja mahdollistetaan matalan kynnyksen terveydenhuollon palvelujen tarjoaminen apteekeissa.

5 Hyödynnetään apteekkeja lääkehoidon kokonaisuuden hallinnassa. Keinoja ovat muun muassa säännölliset lääkehoidon arvioinnit iäkkäille ja monia lääkkeitä käyttäville.

6 Tuetaan omaishoitajia niin, että he voivat hyödyntää apteekin farmaseuttisia palveluita.

7 Ohjeistetaan sosiaalihuollon palveluyksiköt yhteistyöhön lähiapteekin kanssa lääkehoitoprosessin turvallisuuden parantamiseksi.

8 Hillitään lääkekorvauskustannusten kasvua edistämällä biosimilaarien käyttöä.

9 Toteutetaan lääketaksa-apteekkiverouudistus, jolla alennetaan lääkkeiden hintoja, taitetaan lääkekorvausmenojen kasvu ja pienennetään apteekkien välisiä tuloeroja.

10 Kehitetään apteekkijärjestelmää yrittäjäpohjaisena ja ammatillisuuteen perustuvana kokonaisuutena, jossa toiminnan harjoittaminen perustuu henkilökohtaiseen apteekkilupaan.

SUOMEN APTEEKKARILIITTO | Taitto Laura Vanhapelto | Kuvat Petri Jauhiainen ja Vuokko Salo | Paino PunaMusta Oy, 3/2022 | Painos 5 000 kpl

APTEEKKI

SUOMEN APTEEKKARILIITTO – FINLANDS APOTEKAREFÖRBUND RY
ELIMÄENKATU 5, 00510 HELSINKI | 010 6801 400
INFO@APTEEKKARILIITTO.FI | WWW.APTEEKKARILIITTO.FI

Painotuotteet 4041-0619
PEFC PEFC/02-31-151
TEHTY SUOMESSA MADE IN FINLAND